

INHOUD

WOORD VOORAF	7
TER INLEIDING	9
Hoofdstuk 1: Wie werd er zeeman en waar kwam hij vandaan?	13
<i>De eerste ervaringen 14 Veel werk in de zeevaart 16 Altijd veel buitenlanders op de Nederlandse schepen 19 Veranderingen onder de buitenlanders bij de koopvaardij en walvisvaart 21 Vaste patronen 23 Bij de Compagnie 26</i>	
Hoofdstuk 2: De aanmonstering	29
<i>Makelaars ter zeevaart vooral voor koopvaardij en walvisvaart 30 Aanmonsteren bij de VOC 33 Zielverkopers en transportkopers 37 Naar de oorlogsvloot 41 Werfagenten 45</i>	
Hoofdstuk 3: De vijf takken van zeevaart: hun schepen en bemanningen	49
<i>Oorlogsschepen en Oost-Indiëvaarders 49 Schepen in de Atlantische vaart 50 Schepen in de Europese vaart 51 Walvisvaarders 52 Vissersschepen 53 Een wereld van verschil in rang en benaming 54 De verdiensten bij de koopvaardij, walvisvaart en zeevisserij 58 De verdiensten bij de Compagnie en admiraliteit 60 Gratis voeding 62 Scholing 63</i>	
Hoofdstuk 4: Werken op de schepen	67
<i>Kwartieren en wachten 68 De eerste ervaringen 70 Slapen en eten 72 De scheepskost 74 De zeekapitein heeft een financieel belang bij het eten 74 Het eten op de andere schepen 76 Werken voor het goud van de zee 77 Varen naar een bestemming 79 De enige die voor zijn scheepswerk heeft geleerd, is de stuurman 83</i>	
Hoofdstuk 5: Leven op de schepen	87
<i>Plagerijen en zeedoop 87 Straffen 89 Medische zorg 92 Godsdienstige zorg 96 Vrij van werk 100 Vrije tijd op Compagnies en oorlogsschepen 101 Een zeemansgraf 106</i>	
Hoofdstuk 6: Anderen aan boord	109
<i>Aziatische zeelieden, slaven en veroordeelden 109 Op slavenschepen 113 Slavenvervoer op VOC schepen 119 Passagiers 120</i>	

Hoofdstuk 7: Ter walvisvangst	127
<i>Zeven reizen van Jens Jacob Eschels (1769-1775)</i> 128 <i>Overheidssteun voor de walvisvaart</i> 133 <i>De zes complete reizen van Pieter Bezemer (1787-1794)</i> 134 <i>De walvisjacht door Bezemer</i> 137 <i>1789: Bezemers schipbreuk</i> 142 <i>De thuisreis</i> 144	
Hoofdstuk 8: Ter visvangst	145
<i>Visserij bezorgt vele handen werk</i> 146 <i>Het hele jaar door vissen</i> 149 <i>Tegenvallers</i> 155 <i>Vervelende voorvallen op zee</i> 156 <i>Reddingen door vissersschepen</i> 157 <i>IJsland: vaak een gevaarlijk visgebied</i> 158 <i>Visserij in oorlogstijd</i> 160	
Hoofdstuk 9: Ter koopvaardij	199
<i>Vele bestemmingen</i> 200 <i>Schipper Bartels en zijn bemanning (1754-1763)</i> 202 <i>Oude en nieuwe zeevarende gemeenschappen: West-Friesland</i> 204 <i>Friesland</i> 206 <i>Groningen</i> 208 <i>Ter koopvaardij in Zeeland</i> 208 <i>De Straatvaart en twee onaangename aspecten</i> 211 <i>Naar de West</i> 214 <i>Ontboezemingen van een zeeman ter koopvaardij</i> 217	
Hoofdstuk 10: Naar de Oost en terug	219
<i>Wie aan boord</i> 219 <i>Carrière perspectieven</i> 221 <i>De reis naar Azië</i> 223 <i>Terug naar patria</i> 229 <i>Dronken en boosaardige schippers</i> 234 <i>Geweld tegen de scheepsleiding</i> 235 <i>Scheepsrampen</i> 237	
Hoofdstuk 11: Bij de marine	241
<i>Telkens andere matrozen, vooral in Zeeland</i> 241 <i>Kleine veranderingen bij de onderofficieren</i> 243 <i>Zaken waaraan het scheepsvolk aan boord behoefte had</i> 244 <i>Deserteren</i> 246 <i>Over de schreef</i> 247 <i>Grote kans op ziek worden en erger</i> 249 <i>Een werkweigerings in 1745</i> 251 <i>Krijgsgevangenschap</i> 254 <i>Op reis naar de West</i> 254 <i>Twee tochten naar de Middellandse Zee</i> 258	
Hoofdstuk 12: Het thuisfront	263
<i>Twee gezagvoerders, twee levens</i> 263 <i>Veel zeelieden hadden een thuisfront</i> 264 <i>Postverzendings</i> 266 <i>Brieven</i> 268 <i>De achterblijvers</i> 270 <i>Steun vanuit de gemeenschap</i> 272 <i>Zeevarende beurzen</i> 273 <i>Huisvesting</i> 274 <i>Verandering voor het thuisfront: een overstap naar een andere vaart</i> 276 <i>Stoppen met varen</i> 277	
Ter afsluiting	281
NOTEN	287
BRONNEN	299
BIBLIOGRAFIE	301
LIJST VAN ILLUSTRATIES	313
REGISTER OP PERSOONSNAMEN	314
REGISTER OP SCHEEPSNAMEN	318